

Rīgā, 2020. gada 12. oktobrī

Katarīnai Ivankovičai-Knezevičai,
EK Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības
ģenerāldirektorāta direktorei

Andrim Kužniekam,
Eiropas Komisijas Pārstāvniecības Latvijā vadītāja p.i.

Andrim Skridem,
LR Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētājam

Jānim Reiram,
LR Finanšu ministram

Ramonai Petravičai,
LR Labklājības ministrei

Jānim Vitenbergam,
LR Ekonomikas ministram

Eiropas Komisijas diskusija 2020. gada 13. oktobrī „Pārēja uz sociāli taisnīgāku Eiropu”.
EAPN-Latvia atbildes par ESTP Rīcības plānu

1) Kādi ir galvenie trūkumi, ko jūs redzat Pīlāra jomās ES un valstu līmenī? Kādas darbības būtu jāparedz Rīcības plānā, lai atbalstītu taisnīgu pāreju uz digitālo un zaļo ekonomiku, kā arī nodrošinātu iekļaujošu atveseļošanu? Kādas būtu jūsu galvenās trīs Rīcības plāna prioritātes?

EAPN-Latvia kā EAPN (European Anti Poverty Network) biedru organizācija pievienojas EAPN nostādņēm attiecībā uz ESTP Rīcības plāna ieviešanu un prioritātēm (sk. pielikumus).

Vienlaicīgi EAPN-Latvia uzskata, ka ESTP principi ir pietiekami atvērti, lai uz tiem balstītos un nodrošinātu nabadzības novēršanu un veicinātu sociālo iekļaušanos. Taču Latvijā šo principu ieviešana ir novēlojusies vismaz par četriem gadiem. Ne Saeimas, ne Valdības un ministriju, ne pašvaldību līmenī vēl nav sākta nopietna saruna un neveidojas jebkāda izpratne par ESTP principu būtību, skaidrošanu, piemērošanu un ieviešanu. Latvijas iedzīvotāji nezina, ka pastāv ESTP principi. Sociālo partneru attieksme par ESTP principu atzīšanu un ieviešanu ir izteikti pasīva. Tikai EK Pārstāvniecība un dažas NVO veicina profesionāļu diskusiju par ESTP principiem.

EAPN-Latvia uzskata, ka Latvijas lēmēj institūcijām nekavējoši jāpaplašina sociālais dialogs ar nevalstiskajām organizācijām (Memoranda padome reāli vairs nepārstāv nevalstisko sektoru un ir savas iespējas izsmēlusi) ESTP Rīcības plāna ieviešanai, kā arī ir jāpaplašina sociālo partneru loks Nacionālajā Trīspusējā sadarbības padomē, iekļaujot tajā EAPN-Latvia.

EAPN-Latvia uzskata, ka Rīcības plānā vairāk jāstiprina vecākās paaudzes iespējas (resursi, apmācība, piekļuve pakalpojumiem) saistībā gan ar taisnīgu pāreju uz digitālo un zaļo ekonomiku, gan ar atveseļošanu.

EAPN-Latvia izvirza Latvijai šādas trīs prioritātes (ietverot vairākus ESTP principus): 1- Minimālo ienākumu un atalgojuma paaugstināšana; 2- Piekļuve pamatpakalpojumiem, t.sk. veselības aprūpes pakalpojumiem; 3- Mājokļu nodrošināšana.

2) Kā jūs un/vai jūsu biedrības/ institūcijas pārstāvji var atbalstīt ESTP īstenošanu valsts, reģionālā un vietējā līmenī? Kā jūs redzat savu lomu valsts debašu veicināšanā, centienos padarīt Pīlāru labāk zināmu un tā īstenošanu veiksmīgāku?

EAPN-Latvia viena no pamatdarbības formām kopš 2017. gada ir ESTP atpazīstamības un 20 principu ieviešanas veicināšana. EAPN-Latvia to īsteno gan Latvijā, gan Baltijas jūras reģionā, gan – no 2020. gada – Eiropas līmenī.

Lai atbalstītu ESTP ieviešanu Latvijā dažādos līmeņos, EAPN-Latvia ir nepieciešami finanšu līdzekļi. To trūkuma dēļ EAPN-Latvia nav iespēju izmantot savu pārstāvju EAPN EXCO (Izpildkomitejā) un EUISG (ES Iekļaušanās stratēģiju grupā), un Eiropas sociālās politikas darba grupas vismaz 15 ekspertu pieredzi un ieviest savu starptautisko pieredzi Latvijas valstī.

EAPN-Latvia no 2018. gada līdz 2020. gadam ir spējusi piesaistīt Ziemeļvalstu fondu līdzekļus saviem projektiem, kuros kā pamatmērķis ir iepazīstināt Baltijas jūras reģiona valstu, Kaļiņingradas un Sanktpēterburgas organizācijas ar ESTP principiem un stimulēt to ieviešanu, konkrēti: NORDEN projekts 2018.-2019. gadā „NVO stiprināšana efektīvai sociālo tiesību aizstāvībai”, NORDPLUS projekts 2019.-2021. gadā „Saikne starp sociālajām tiesībām un sociālo uzņēmējdarbību”, ERASMUS+ Stratēģiskās partnerības projekts 2020.-2022. gadā „Tīkla veidošana, lai veicinātu sociālo drošību Eiropā”. Diemžēl ārkārtējās situācijas dēļ pēdējos divus projektus nav iespējams atbilstoši īstenot. EAPN-Latvia šobrīd piedalās arī programmas „EUROPE FOR CITIZENS” konkursā ar projektu „Pilsoniskās sabiedrības efekts sociālās atbildības stiprināšanā”.

Taču EAPN-Latvia tikai vienu reizi 2017. gadā tika atbalstīta ar Latvijas NVO fonda (valsts budžeta) finansējumu 6973 eiro projektam „Atbalsts NVO ieguldījumam nabadzīgo cilvēku interešu aizstāvībā”, lai īstenotu ESTP atbalsta pasākumus nacionālajā līmenī. http://www.eapn.lv/2017/2017_eapn_latvia_parskats.pdf

Ar EAPN finansiālu atbalstu 34000 eiro apmērā 2017.-2018. gadā EAPN-Latvia īstenoja Eiropas Minimālo ienākumu tīkla programmu Latvijā, ieviešot vienu būtisku ESTP principu valstī. Taču pēc tam mums nācies turpināt darbu programmā bez jebkādiem finanšu līdzekļiem, kaut gan 2020. gadā iegūts Tiesībsarga un Satversmes tiesas atbalsts attiecībā uz garantētā minimāla ienākuma (GMI) palielināšanu.

Tikai vienu reizi, 3 mēnešus 2019. gadā, EAPN-Latvia ir bijusi iespēja strādāt ar atbalstu ESTP reģionālajā līmenī, saņemot Rīgas domes finansējumu 1500 eiro projektam „Rīgas NVO brīvprātīgo prasmju paaugstināšana maznodrošināto atbalstam”.
http://www.eapn.lv/rd_projekti/20190628_sanak.php

2017.-2020. gados savu darbību attiecībā uz ESTP ieviešanu Latvijā EAPN-Latvia varējusi nodrošināt ik gadu par 5600 eiro, kurus nacionālajos tīklos iegulda EAPN, taču tas ir absolūti nepietiekami. EAPN-Latvia tīklā ir pārstāvētas 8 sieviešu organizācijas, no tām Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls un Sieviešu tiesību institūts ir pārstāvēti LR Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejā, taču dzimumu līdztiesības jautājumu risināšanai finanšu līdzekļu mūsu organizācijām vispār nav.

EAPN-Latvia uzskata, ka, lai stiprinātu nacionālā tīkla lomu valsts debašu veicināšanā, centienos padarīt Pīlāru labāk zināmu un tā īstenošanu veiksmīgāku, ir,

pirmkārt, jānovērš starptautisko un valsts institūciju nihilistiskā attieksme pret nabadzīgo un sociāli atstumto iedzīvotāju daļu (vismaz 23%), noraidot tiem nepieciešamus, aktuālus un kvalitatīvus projektus; konkrēti: Latvijas NVO fondā/ Sabiedrības integrācijas fondā un EEZ/Norvēģijas finanšu instrumentā/ Aktīvo iedzīvotāju fondā iesniegtos projektus 2018.-2020. gados;

otrkārt, jānodrošina regulāru un pietiekamā skaitā atklātu projektu konkursi sociālās politikas jomā Latvijā neatkarīgi no finansētāja; jāsamazina Eiropas Savienības finanšu līdzekļu novirzīšana ministrijām un citām valsts un pašvaldību institūcijām, kurām trūkst kapacitātes, bet jādod iespēja tos novirzīt daudz lielākā apjomā nevalstiskajām organizācijām (pat ja tie novirzīti ministrijām un pašvaldībām), no kurām daudzas veic valsts un pašvaldību funkcijas un šos līdzekļus izlieto desmitkārt lietderīgāk;

treškārt, paralēli sadarbībā ar Labklājības, Ekonomikas un Finanšu ministrijām EAPN-Latvia vadībā ir jāizveido *Sociālās drošības veicināšanas fonds*, no kura līdzekļiem (starptautiskiem un nacionāliem) varēs paralēli un papildus finansēt nevalstiskās organizācijas, jo tās Latvijā „glābj valsts iedzīvotājus” pārāk lielā apjomā, aizstājot valsts pienākumus;

ceturtkārt, Eiropas Komisijai, arī citiem ārvalstu fondiem, kas darbojas Eiropas Savienībā uz līgumiem, ir regulāri jānodrošina pieeja atklātiem projektu konkursiem nodarbinātības un sociālajā jomās nacionālo valstu, it īpaši „mazo valstu”, nevalstiskajām organizācijām, ņemot vērā realitāti

un nešķiežot naudu pa dažādām valsts struktūrām, nepārspilējot birokrātiskās prasības vai prasības par nereālu NVO kapacitāti, piemēram, izslēdzot EAPN-Latvia (visas NVO) no projektu konkursiem, jo NVO aizliegts būt projektu iesniedzējam; noteikta iepriekšējā pieredze katra projekta īstenošanā par 100000 eiro (bet mums 7 gadus tikai par 50000 eiro); EEZ/Norvēģijas FI konkursā 2020. gadā noteikts iesniedzamo projektu minimālais apjoms 1 miljons eiro (nereāls priekš NVO līdzfinansējuma un priekšfinansējuma), paredzēts pārāk mazs finansējamo projektu skaits (Eiropas „mazās valstis” nevar konkurēt, to ministrijas un uzņēmumi projektus neraksta un no nevalstiskā sektora partnerus nepiesaista) u.tml.

EAPN-Latvia uzskata, ka, uzticoties Eiropas Komisijas rekomendācijām, tikai pie juridiski un finansiāli sakārtotas vides un ieinteresētu speciālistu vadībā Latvijā būs iespējams ieviest ESTP principus.

3) Kā būtu jāorganizē Pīlāra un tā Rīcības plāna pārvaldība, uzraudzība, ziņošana, ieinteresēto personu iesaistīšanās?

EAPN-Latvia uzskata, ka ESTP Rīcības plāna īstenošanai viennozīmīgi nepieciešams nacionālais plāns un tam paredzētie finanšu līdzekļi. Pēc septiņiem darba pieredzes gadiem mēs redzam, ka tikai ar NVO iesaisti mūsu valstī var tikt aktivizēta sociāli atbildīga rīcības plāna īstenošana un sociālās politikas aktualizēšana.

EAPN-Latvia uzskata, ka ir viena no galvenajām organizācijām, kura var uzņemties Pīlāra un tā Rīcības plāna pārvaldību, uzraudzību, ziņošanas, ieinteresēto personu iesaistīšanās nodrošināšanu, ja tam tiks sniegts atbilstošs informatīvais un finansiālais atbalsts no Eiropas Komisijas, EAPN un Latvijas valsts institūcijām. Mēs uzskatām, ka konstruktīvs sadarbības līgums ar Labklājības ministriju, Ekonomikas ministriju un Finanšu ministriju potenciāli var kļūt par pamatu ESTP Rīcības plāna ieviešanas nodrošināšanai. Mēs uzskatām, ka EAPN-Latvia vadībā izveidots NVO, izglītības iestāžu un uzņēmumu tīkls sadarbībā ar ieinteresētām valsts un pašvaldību institūcijām var realizēt Latvijā reālus pasākumus attiecībā uz ESTP principu ieviešanu un ievērošanu.

Pielikumā: brošūra „EAPN Proposals on Action Plan to implement the EPSR”
brošūra „EAPN Proposals on Action Plan_Summary”
EAPN-Latvia Tīkla organizāciju saraksts

EAPN-Latvia Valdes vārdā, ar cieņu

Laila Balga, Valdes priekšsēdētāja, EAPN EXCO locekle
Egils Rupeks, EAPN-Latvia pārstāvis EAPN EUISG
www.eapn.lv